

Hortobágyi Ferenc

**„Kaszárnya, kaszárnya
nem az Isten háza”**

MÚLTIDÉZŐ XXX.

Hortobágyi Ferenc

**„Kaszárnya, kaszárnya
nem az Isten háza”**

A katonaélet hétköznapijai
a Nagyatádi Helyőrségben és másutt

Nagyatád
2019

Kiadó:

Nagyatád Város Önkormányzata

Felelős kiadó:

Ormai István
polgármester

Írta:

Hortobágyi Ferenc

ISBN 978-963-87153-6-4

Készítette

a nagyatádi Mini Nyomda Kft.
300 példányban

Előszó

Bevonult. Katona, katonaság, egyenruha, rendfokozat, körlet, kiképzés, eskü, szolgálata, gyakorlat, kimenő, eltávozás, fenyítés, sorakozó... Leszerelt. Vannak, akiknek ismerős, de most már olyanok is, akiknek magyarázatra szoruló kifejezések. Régebben férfiak generációinak sora lett katonaviselt ember. Közülük mindannyiunknak megvannak a katonatörténetei, az anekdotái; fel tudjuk idézni azokat a tisztet, tiszthelyetteseket, akiket becsültünk, és akiket a pokolba kívántunk. A katonaság egy sajátos, különleges közeg; csak ott érvényes szokásokkal, hagyományokkal; írott és íratlan szabályokkal.

Ennek a katonaéletnek a történetei, eseményei, személyiségei, hétköznapijai jelennek meg e könyv lapjain. Érdekesekek és tanulságosak. Felidéznek a Magyar Néphadsereg belső életének egy-egy jellemző részét. A honvédség persze egy élő, a kort meghatározó társadalmi rendszerben működött, ami természetesen alakította szerepének, feladatának ellátását. A hatvanas évek elejétől a rendszerváltoztatás kezdetének időszakáig terjedő korszak néphadseregéről olvashatunk itt.

Nem a jegyzőkönyvekből, a listákból, a jelentésekből írt kötet ez, hanem a személyes élményekből, tapasztalatokból, emlékekből lett papírra vetve. A szerző, Hortobágyi Ferenc ny.á. őrnagy katonai pályafutásának állomásain végighaladva idézi fel, írja meg az adott korszak honvédségi szokásait, szabályait, eseményeit. Jellemző és érdekes helyzeteket, történeteket mond el az olvasónak. Vannak kedves és humoros, vannak pikáns, vannak drámai és embertelen, és vannak bajtársias és emberi történetek, felidézett helyzetek. Köszönet és elismerés a szerzőnek, hogy megírta és közzétette

azt, hogy Ő miként látta, élte meg a magyar honvédség ezen időszakának mindennapjait.

A kötetben leírt események többsége a Nagyatádi Helyőrségben, az itt állomásozó alakulatoknál történt, az itt szolgáló sorkatonákról, hivatásos állományról szól. Lapjain megjelennek a Nagyatádon akkor sokak által ismert parancsnokok, tisztek, tiszthelyettesek, akikre néhányan még most is emlékezünk. Ezek miatt ez a könyv Nagyatád történetének egy fejezetét tartalmazza. A katonaság évtizedeken át hozzátartozott a város életéhez. Nagyatád katonaváros volt, és az is maradt, mert becsüljük és megőrizzük azt, amit a katonaság adott Nagyatádnak. Ez a kötet a katonaélet hétköznapijait írja meg, ami most így már örökre megmarad.

Ormai István
polgármester

Bevezető

E múlt idéző írás címének egy régi katonanóta bevezető sorát választottam, és a többi fejezetnek is egy-egy nóta ad támpontot arról, hogy mit is szeretnék elmondani az olvasónak.

Teszem ezt azért, mert a magyar katona, az átélt örömét, bánatát nótájába mondta el a világnak, többnyire találóan. Bizonyítják azt a későbbi sorokban leírtak is, hiszen majd láthatjuk, hogy a „kaszárnya-kaszárnya, nem az isten háza”.

Az évszázadok alatt sokat változott a katonaság, a honvédség, a katonaélet. Egy örök maradt, a parancs, és a nehéz, kemény, férfit próbáló élet. Mert bármilyen szép selyempapírba is csomagoljuk a haza védelmét vállaló ember feladatát, a csúnyább része a csapatoknál szolgálóknál jelenik meg. Ma, amikor a katonaéletet önként vállalják, és ha felveszik az angyalbőrt, ugyanúgy szenvedni kell a győzelemért, mint az első, vagy második világháborúban szolgált bakáknak, altiszteknek, tiszteknek. A célok lehetnek mások, de a hideg, a hőség, a nélkülözés, a málfha súlya ugyan az. De nem célom az összehasonlítás, hiszen nem lehetek

már hiteles, mert huszonnyolc éve annak, hogy az utolsó pecsét is rákerült a „sétapapíromra”.

Úgy gondolom, a múltidézőm egy olyan időt elevenít fel, ami a Magyar Néphadsereg 60-70-80-as éveit mutatja be. Talán kicsit görbe tükröt tartva az olvasó elé, anekdotázva, néha tizennyolcas karikával, vagy csak tényszerűen leírva a helyőrségeim eseményeit. Aki benne szolgált, talán mosolyogva olvassa, az, aki pedig megbotránkozik, mert ismeretlenek és kegyetlenek találja, az ne feledje, a kaszárnya nem az Isten háza. A katonák nevén nevezik a dolgokat, a katona humor néha durva, amit legtöbbször ők maguk kreálnak és hagyományként adják, adták tovább, sorványról sorványnak.

Mikor végére érek e múltidézőnek, nem tudom hálás leszek e Ormai István Polgármesternek, Hauptmann Gyöngyi múzeum vezetőnek, Nagy László újságírónak, vagy Szabó Csaba ezredesnek, akik az írásra buzdítottak.

Bizonyára lesz, akinek tetszeni fog, és lesz, akinek nem, de ahogy a latin mondás tartja:

„de gustibus non est disputandum”.

Hortobágyi Ferenc
nyá. honv. őrgy.*

* A rövidítések és mozaikszavak magyarázatai a kötet végén található.

„Mikor engem a főorvos úr vizitált”

Tizenhét évesen az ember nem gondol még a hadseregre. Ennek dacára az isten malmai, ha lassan is, de őrölnek. Egy szép nap pedig pecsétetes levelet hoz a postás, melyben meghívást kapunk a helyőrségi klub nagytermébe, összeírás céljából. A férfinép általában kétféle módon reagál. Vagy némi büszkeséggel, vagy pedig a családdal közösen azon kezd rögtön munkálkodni, hogy lehetne ez alól kibújni.

Mindegy azonban mi is lesz, de meg kell jelenni, mert ha nem, rendőr vezeti elő a regrutát. A nagy napon többed magával az ember beül a nagyterembe, ahol filmet vetítenek a katonaélet szépségeiről, felvilágosító előadásokat hallgatunk jószágos kinézetű tisztektől, de ugyanakkor időnként bejön egy katona, és kiszólít 10 főt a tömegből, akik eltűnnek. Ez már persze izgalmassá is teszi a dolgot, mért és hová? Mindenki megtudja, mert sorra kerül az ember. Semmi különös, orvosi vizsgálat következik. Ez mindig anyaszült meztelenül történik a seregben kérem. Az ifjú először csak zavarban van (a kollégisták könnyebben vették), pánikba akkor esik, amikor a kijövő sorstársak mellett belesve azt látja, hogy nők is vannak bent! Mikor sorra kerül a csapat, odabent szinte egy csomóba tömörülnek, és itt hallod meg először „ne hőmérőzzenek emberek”! Először nem is érted, aztán rájössz, mire mondják. A vizsgálat lassú és alapos, de a pánik akkor tör ki, amikor az urológushoz kell járulni, aki egy nagyon szép, középkorú hölgy. És vizsgál. A „lőcsöt” is. Egyik, szerencsére utánam következő sorstárs azonban a fityma vizsgálat során „eldurrant”. A hölgy „disznó” szóval reagált, és nyugodtan a félholt társunk mellére kente az „anyagot”. Persze ott kint, a szünetben ő volt a hős, a sztár, és az ugratások célpontja is.

E tortúra még nekem kétszer megisméltődött, szerencsére női urológus nélkül.

Ezek voltak az első élmények. Itt kezdtem sejteni, hogy e fejezet cím nótája miért úgy folytatódik „édesanyám ablak alatt sírdogált”.

Sokan vannak, akik a sorozott katonaságot haszontalan dolognak tartották, s tartják ma is. Én ezt vitatom, mégpedig azért, mert nem haszontalan az, ha a teljes férfi lakosságot háromszor egészségügyi szűrővizsgálatnak vetik alá, igaz, kötelezően.

Zöld hajtókás lövészgyerek vagyok...

Nem lenne hiteles az egész múltidéző, ha nem mondanám el, nem voltam mindig páncélos. Katonai pályámat lövész tartalékos tisztii növendékként kezdtem Nyíregyházán. De voltam aknavető, vagyis „buktás” és páncéltörő tüzér is, vagyis „buffos”.

Annak idején a „sárgarigót” növendéknek hívták, majd hallgatónak, a háború előtt kadét, hadapród, vagy önkéntes névvel is illették a tartalékos tisztii iskolást.

Nyíregyházáról, mint „növendék őrmester” kerültem a Budai Nagy Antal laktanya 3335 számú lövész ezredhez, az első lövész század 3. szakasz parancsnokának. Az ezred, előtte nem sokkal érkezett meg Csehszlovákiából, az úgynevezett internacionalista kötelességét teljesítve. Nos, az a század, ahova én kerültem, csupa „frontharcosból” állt. Voltak sorkatonák, akik magasabb kitüntetést viseltek a kimenő ruhán, mint sok tisztihelyettes vagy tiszt.

Hortobágyi Ferenc tartalékos tisztiiskolásként

Kemény kiképzést folytattunk, és ebben sok öröm és kudarc-élményben is volt részünk. A zpk. Török Sándor őrnagy nagyon igazságos és szigorú parancsnok volt. A katonák szerették. Akárcsak Füzi Imre századparancsnokot, vagy Hadarics Imre főhadnagyot. A politika sajnos meg tudta keseríteni a napjainkat, lévén a mi zászlóaljunk volt az, ahová besorozták a papnövényeket. Ha látogatójuk volt, főleg ha a szemináriumi tanárok voltak azok, a katonai elhárítás szoros ellenőrzést követelt meg. Parancsnok társaim előszeretettel testálták miránk, növendékekre ezt a feladatot. Soha úgy nem szégyelltem magam, mint mikor be kellett ülnöm közéjük! Mindig halkán beszéltek és mi mindig megpróbáltunk közömbös képet vágni, másra figyelni, de óhatatlanul meghallottam, hogy halkán gyónnak.

Egyszer egy zlj. írnok, a z.tőf. pisztolyával, agyonlőtte magát, és mivel papnövendék volt, parancs jött, hogy „csuhás” nem lehet írnoki beosztásban. Persze nem tartottuk be soha, csak az állománytáblába más nevet írtunk. Meg kell jegyezmem, hogy Erdő Péter bíboros úr is Nagyatádon volt katona. Egyszer úgy esett, hogy a szakaszom, a tiszteseket kivéve, mind papnövendék volt, és egy ferences barát is. Vegyesen volt első éves és negyedik éves kispap, rájuk nem vonatkozott a törvény, hogy felsőbb iskolát megkezdett sorkötelest nem lehet behívni. A pap katonák között volt katolikus, evangélikus és református. No, ez vidám dolgokat is szült, mert nem nagyon szerették egymást. Szünetekben a reformátusok, ha viccet meséltek, szinte minden „sutka” így kezdődött: „a katolikus, pap meg az apáca...”. Jó szívvel emlékezem vissza Keresztes Gyuri, Galbani Jenő és Harmat Péter honvédekre.

Remélem, ők sem őriznek rólam nagyon rossz emléket!

Hogy jó katonák voltak-e? Se jobb, se rosszabb nem volt egyik sem, mint mások. És mégis mások voltak.

Egy történet.

Vízi átkelés volt a Rábán. Az átkelő komphoz már ki volt feszítve a drótkötél a két part között, amikor a folyón lefelé elindították a gépkocsikat szállító kompot. A vezénylő tiszt azt a parancsot adta a katonáknak az úszó kompon, hogy kapják el a kötelet, lassítva az alkotmány sodródását. Ez rossz parancs volt! A több tonnás alkotmány az első sor katonát a kompa lökte, a vezénylő tisztnek nem volt szerencséje, ő a vízbe került. Március eleje volt, nem fürdésre való idő. Mikor nem indul a „rocsó”? Most!

(Jobbról balra) Bréda Kornél növ. őrm; Nagy János hdgy;
Hadarics Imre fhdyg; Hortobágyi Ferenc növ. törm.

Vízi átkelésen

Ekkor Harmat Péter honvéd, ferences barát, a vízbe vetette magát, és az elmerülni látszó tisztet kihúzta a partra. Később, a sátor melegében megkérdeztem, Péter, tud maga úszni? Nem! Válaszolta. Az én szakaszomban szolgált, utólag gondoltam rá, ha ott marad, mit mondtam volna az édesanyjának?

Telt az idő, és az ember a régi nótával vigasztalta magát, hogy „Két év az majd lejár, babám nem hiába vár”. Csak a papnövendékektől egy kicsit mulatságosan hangzott.

A kiképzés mellett romboltunk is, a város régi házait bontottuk le, nagyon város akart lenni már Nagyatád. A törmeléket hetekig hordtuk a laktanyába, épült a PSZH telephely. Bizony kérem, a laktanya telephelyét a régi város romjaira építették! Jól dolgozhattunk, mert Takács István ezredparancsnok még jutalmat is adott. Ő egyébként huszárként kezdte a pályáját. Meg is látszott. Ha a tiszti képzések szünetében a „tíz perc szünet, rá lehet gyűjtani” vezényszóra nem csattantak a bokák egyszerre és elég hangosan, nem volt bagózás.

Leszereltem, és tíz év telt el, mire ismét katona lettem, mégpedig a legendás nagyatádi harckocsi ezred zászlóaljparancsnok politikai helyetteseként. Alhadnagyból főhadnaggyá léptettek elő, úgy is csúfoltak, a „tankos Farkas Berci”. Mint „veres komiszár” első botladozásaimat nem győzném leírni, álljon itt annyi, hogy mikor Racker őrmester engem meglátva elüvöltötte magát, zászlóalj vigyázz! Én is vigyázzba álltam, nem tudván, hogy ez nekem szól.

2. HKZ. PK. Politikai helyetteseként

A HK. ezred épületei üresek voltak, az ezred Kaszó pusztát kerítette be a bajai műszakiakkal karöltve. S. István alezredes nem sokat teketóriázott, bedobott a mélyvízbe. A tisztek közül először Tymscina Ferit, az elhárító tisztet ismertem meg, nem szakmailag, hál Istennek!

Ő is akkor került az ezredhez, és horgász lévén, tőlem tudakolta meg, hol lehet a környéken horgászni.

Barátságunk, korai haláláig megmaradt. Igaz, sokszor szerettem volna megkérdezni tőle, honnan tudta, hogy horgász vagyok, de ezt már soha nem tudom meg.

„Mosdjatok kopaszok, mert porosak vagytok”

Kik a kopaszok, vagy bundások, vagy töltők, vagy felső ágyasok, a sipik, sippantyúk? Hát az újoncok, vagyis az első időszakos katonák. A három időszakra osztott katonaidőben voltak még a gumik, a második időszakosok. Aztán persze az öregek, a harcsák, kiknek mohos volt már a háta, és csak a leszerelést várták. De itt még nem tartunk.

A bevonulást, főleg az enyémet nem részletezem, mert az egy egész könyv lenne.

Az 1968. évi bevonulás évszázados hagyomány szerint zajlott. A hangnem egy kopasznak félelmetes volt. Abban az időben a rajparancsnokokat úgy válogatták ki, hogy minél nagyobb tuskó, annál jobb. Tisztelet a kevés kivételnek. Kezdődött az egész a fürdővel, ahol a tetűporozás volt az örvezetők legjobb szórakozása. Le kellett hajolni, farpofát széthúzni, és egyik eü. katona egy marék port vágott hozzá a kopasz fenekéhez. Természetesen úgy, hogy a képébe menjen a java. Aztán felszerelés következett. Három gatyá, három zubbony, csizma, kulacs, stb. Ezt az egészet egy sátorlapban cipeli az újonc a körletébe, ahol megmutatják, hogy kell mindezt elpakolni, felvenni. Azt a tortúrát nem írom le, elég legyen annyi, hogy utána éjjel kettőig takarítottam a WC-t, szabad kézzel. Én voltam a tiszt mosdó, tiszt WC takarítója is. Ezen kívül még én készítettem fel Sallai elvtárs képét minden rajszemlére, ugyanis megfeledkeztem a képkeret letörléséről. Így aztán büntiből, minden reggel jelentettem Tejföl János örvezetőnek, hogy Sallai elvtárs a rajszemlére kész! Nem sorolom fel bűneimet, hányszor vágták az árkász csizmát a csap alá, hányszor rúgták fel a stokimat, hányszor futottam az ég alja felé megnézni,

hogy Ádám örvezető „ott e van e”. Megtudtam, hogy az öreg Bagdadi főörzsnek nem vagyok „szimfónikus”. Azt is közölték velem, hogy igaz mahónap „kandidátus” leszek, de olyan hülye vagyok, hogy még menni sem tudok. Aztán az ember belejön. Megtanul úgy vigyázban állni, hogy akkor sem mozog, ha légy „kúr” az orrán, csak magában számolja a löketeket. A jobbra és balra néznél, úgy rántja a fejét, hogy a takony menetet vág a nyakára, a „vigyázz”-t meg úgy veri, hogy a giliszta agyrázkódást kap a földben!

Eljön az idő, mikor minden szégyen nélkül, közömbösen mondja már az esti imát a körletben (Isten ne rója fel bűnömül.):

Íme: „Én, hadihajós Lajos, karpaszományos nyúl, térd és könyök-foltozó, kopasz rücü állat, kérek engedélyt ebben a pinavízzel fel nem mosott, pinaszőrrel fel nem separt öreg pina szerető körletbe jelenteni”. (Engedélyezem). Kopaszok vízszintes vigyázz! Öregek pihenj. „Jelentem, hogy az öreg harcsáknak van még a seregben 91 napjuk, jobbról, azoknak a csíkos hátú, szarfaszú, kopaszoknak 1001 éjszakájuk és sok elkúrt vasárnapjuk balról. Én most lefekszem az ágyamba, mint a disznó a szalmába, alattam sincs senki, fölöttem sincs senki, rosseb egye, de fázom, az öreg harcsáknak riadó mentes jó éjszakát kívánok. Pihenj! Zacskót igazíts!”

Mindezt a körlet közepén, egy „stokin”, meztelenül állva, fejen rohamsisakkal, derék szíjjal, meztlábbon bokaszíj. Ha anyád látta volna? Vagy a menyasszonyod? De vége hossza nem volt a napi „tréfáknak”. Az enyhébbek közé tartozott, ha berepült a gólya, vagy mire a vacsoráról feljöttünk, behavazott a szóda a körletbe. Hozzájött még 10 vödör víz, és mosás.

Azalatt a tisztesek bevonultak TV-t nézni. Tapasztalatlan kopasz meg elmegy panaszt tenni, hogy csak akkor látja a TV-t, mikor letörli róla a port. Válasz: este az egész századot levezénylik a TV szobába hétfőn! Na, emberek, ne panaszkodjanak, hogy nem nézhetnek TV-t! És takarodóig két óra hosszat néztük a készüléket pissenés nélkül. Mármint a hangyák háborúját. Soha többet nem panaszkodtunk. Semmire!

Bocsánat! A ma emberének mondom, hétfőn nem volt adás!

Tíz év telt el a leszerelésem óta, mire ismét a nagyatádi laktanya kapuján beléptem, immár, mint tiszt. Volt, ami nagyon megváltozott, volt, ami nem.

A bevonulások sokkal okosabban lettek megszervezve. Az újoncokat külön helyezték el, hogy szokják a helyzetet, távol legyenek az „öregek” és a tisztesek zaklatásaitól. Úgy hívták a katonák, hogy bölcsi, vagy keltető. Az újonc zászlóalj ideiglenesen állt fel, válogatott parancsnokokkal! Dacára a felkészítő foglalkozásoknak, azért történtek kihágások. Igaz, az első napokban a katonának minden idegen. Egy fővárosi, rózsadombi fiúra, ha rászól egy rinyabesenyői őrzető, bizony az nem ugyanaz, mint amikor anyuka keltegeti a saját szobájában. Előfordult olyan eset is, mikor a rajparancsnoki felkészítés során elmeséltem, (okulásként) hogy hogyan torolták meg az én poros csizmámat Nyíregyházán, hozzátéve, hogy mi ilyen módszert nem alkalmazhatunk. És mégis!

Íme, a történet. Poros csizmám miatt egy szál gatyában és persze csizmában, fel kellett állnom a stokimra úgy, hogy az egyik lábamat derékszögbe ki kellett nyújtani, azt a csizmát a szakaszparancsnok szép lassan kipucolta. Minden csizmára egy-egy

doboz bokszot kent, és gondosan ki is fényesítette. Lábat letenni tilos volt. Elhíhetik, hogy mogyorónyi vízcseppek potyogtak rólam! Sajnos ez a történet nagyon megtetszett az egyik rajparancsnoknak, és bizony megcsinálta.

Amikor az eset kitudódott, az Ezred Parancsnok kérdésére, miszerint „kitől tanulta maga ezt a fasiszta módszert, büszkén jelentette: a Hortobágyi főhadnagy elvtárstól”. Mentem is raporra azonnal. Más! Riadó gyakorlás az újonc zászlóaljnál. Négy napja voltak már bent. A napos asztalt mutatták be a rajparancsnokok, mikor is egy katona elvágódott és elájult. Rohantak értem rémülten. Kérem, mit csináltak vele? Esküdtek, hogy semmit sem tettek, ami ezt eredményezi. Mentő, kórház. Az ügyeletes orvos csak ránéz, és azt mondja, adjanak neki egy deci rumot. Csak lestünk. A „Budai” bisztrónál vettem egy deci rumot, megittuk, és láss csodát, jobban lett! Erre nem készítettük fel a fiúkat, de nekünk sem mondta senki. A volt újonc civil napi adagja reggel fél liter kevert és öt sör.

Természetesen leszerelték.

Más! Gázkamra gyakorlatra mentek az újoncok, mikor is egy katona megtagadta a parancsot, és nem ment be a gázkamrába. Ez minden tiszt rémálma, vizsgálat, ügyészség, hadbíróság. Szóval nagy tortúra. A kihallgatásán az ezred politikai helyettes kérdésére, mit tud felhozni mentségére, a katona elmondja, hogy a reggelinél, egy szakaszvezető rámutatott a kazán kéményére, s azt mondta nekik, hogy ez a krematórium, és aki meghal a gázkamrában, azt ott égetik el.

A parancsmegtagadó jelentette, hogy ő zsidó. A rokonai közül sokan meghaltak a haláltáborokban, és ez neki olyan emlék, amit

a gázkamra és a krematórium látványa, no, meg a hülye tisztos (a szerző) szövege arra készítette, tagadja meg a parancsot. Goda István őrnagy tapasztalt pol. h. volt, már a kezében tartotta a fiú személyi kartonját. A név megegyezett a legnagyobb magyar-angol kém nevével, ez óvatosságra intette. Megkérdezte, mi az apja foglalkozása. Válasz: „Iráni nagykövet”. Mindenkit kivert a víz, bizottság feloszlatva! Csak én és G. István őrgy. maradtunk vele. És persze ment a szöveg. Honvéd elvtárs, nyugodjon meg, gyűjtsen rá, senki nem fogja bántani, stb. Milyen beosztást szeretne? A katona pénzügyi írnok szeretett volna lenni. Mit ad isten, az lett.

Egy teljes könyv kijönne az újonckiképzésről, hiszen én 1979-től az ezred felszámolásáig, mindben benne voltam. Egy esetet kivéve, mikor a közvetlenek politikai helyettese lett kinevezve. De csak egy hétig örülhettem, mert az újoncoknak K. Imre alezredes parancsára a Lenin indulót tanították be. Ez ugye gyász-induló. Nagy botrány volt, amikor a katonák temetési menetben mentek az ebédlőbe, zengve, hogy „Leeeenin”. Az egész kaszárnya gurult a röhögéstől. Délután már át is vehettem az újonc zászlóaljot, otthagya a szabadságot és a gyékényesi horgásztavat.

Már csak az esküt kell leírnom, azt is tömörítve. Az eskü napjára Nagyatád város létszáma megduplázódott. Az ország minden tájáról jöttek a hozzátartozók. Voltak vállalatok, nem kevesen, akik külön buszokkal jöttek, sokszor a katona vállalatának igazgatójával az élen. És az eskü. Nos, azt már első naptól kezdték tanulni a fiúk. Az eskü vezényszavaira való mozdulatokat, az eskü szövegét és a díszmenetet minden délután gyakorolták. A végén már zenére.

Katonai eskü (balról jobbra: Lakatos László hdgy; Balassa István hdgy.)

Itt emlékezzünk meg Goda István alezredestről, aki kitalálta és bevezette, hogy míg az esküt mondják, aláfestő zeneként a Bánk Bánból a Hazám, hazám nagyária szóljon. El lehet képzelni, mennyit kellett gyakorolni, hogy sikerüljön az, miszerint az esküt előmondó katona beérkezik a helyére, és a keze feljött a fegyver első markolatához, nos, akkor szárnyaljon fel a ...Te szent magyar haza! Első nap, mikor már huszadszor ment a próba, kijött az ezredparancsnok „mit csináltak Pista, már zúg a fejem a Simánditól?” De amikor látták az előjárók a zokogó tömeget, mikor először zajlott le az eskü így, nem csak megbékéltek, de előírták minden alakulatnak. Gyurica Béla vezérőrnagy szavának is volt ebben része. Ő így köszönte meg az eskü végén „köszönöm ezt az élményt, még a bőröm is beleborsózott”. El kell mondanom, hogy az eskü közösen történt a lövész ezreddel, mindig kiváló együttműködéssel.

Sajnos más területen nem mondhattuk ezt el. De erről írjanak a hadtáposok!

A páncélos tankba száll!

Igen, eskü után tankba szállnak a legények. Ki mindjárt a „harcoló” századokhoz, ők a töltők, irányzók, vagyis a felső ágyas gárda. Mielőtt a kollégák felkapnák a fejüket, pontosítok: irányzó nagyon ritkán lesz a kopaszból, csak ha nagyon jó, vagy a létszám nem jön ki másképp. Irányzó majd a töltőből lesz, ha lesz! Volt olyan, hogy még leszerelőként is töltő maradt. (De azért egy ilyenből Országgyűlési képviselő lehetett a parlamentben...)

A többi legény azonban kocsiparancsnoki, vagy harckocsi vezetői „iskolába”, más néven „keltetőbe” került, a 3. kiképző zászlóaljba. Nagyatádon képezték ki a 9. hadosztály számára is a vezetőket, parancsnokokat.

Előre bocsájtom, nem tudom leírni a kiképzés minden fázisát, csak kiemelem egyiket, másikat. Elsőnek a „Keszem” összekovácsolást. Ez magyarul a kezelő személyzet összeszoktatása, kiképzése. Ezt követi a szakasz, század, zászlóalj, ezred, és legvégén a hadosztály gyakorlat. A legendás nagyatádi harckocsi ezrednek két alkalommal volt lehetősége front méretű gyakorlatra. 1970-ben az NDK-ban, 1983-ban pedig Csehszlovákiában. Ilyen országok már nincsenek, ne keressük őket.

A csehszlovákiai gyakorlaton magam is részt vettem. Vegyes érzelmekkel gondolok vissza rá. Az utazás és az az alatti ellátás kitűnő volt. De azután, mikor beértünk a Podborzsányi táborba,

nagyot csökkent a harci kedv. Egy régi koncentrációs táborban lettünk elhelyezve, fekhely emeletes priccs, a sarokban egy 50x50 cm-es kályha. Hozzá jött még, hogy vacsora, reggeli, ebéd semmi. A nagyatádi katonák még bírták egy darabig, mert előrelátóan vittünk „plusz” konzerveket. És előfordult az is, hogy a katonák ellopták az „M” zárolt konzerveket.

Most már leírhatom, nem szakadt ki a láda az úton, és nem potyogott ki a platóról a konzerv, ahogy a jegyzőkönyvbe írtuk. Tudom, mert én vizsgáltam ki. Leírtuk háborús veszteségként.

NDK hadgyakorlat 1970 (balról jobbra: Kulcsár Szilveszter növ. tőrm; Szegvári József növ. tőrm; ismeretlen növendék)

Szóval „fáztunk és éhezünk részünk minden nyomor” ahogy a költő írta. Aztán valakik kézbe vették a dolgot, és a menázi nagyot javult. A barakkból meg Tóni, az 1. zlj. technikai helyettese

kivágta a kályhát, és betette a jó magyar dobkályhát. Mert mi vittünk! Ettől kezdve a KISZ titkárnak csak az volt a dolga, hogy ez a kályha 24 órán keresztül vörösen izzon.

Az időjárásról annyit, mínusz 25-30 fok reggelente. Az utak márvány simák voltak. A parancsnokok felrakatták a jégsarkantyúkat, de azok úgy pattogtak le, mint a borsó a falról. És mégis, a hó és jég alól meleg víz folyt ki, és a lapos helyeken mocsár volt, amibe az első nap a tapasztalatlan magyarok bele is süllyedtek. A technikai helyettesek, az állomány és a vontató személyzete hősiesen helytállt. Magam láttam, hogy ebben az időjárásban egy „beszab” lebukott a kátyúba a víz alá, mert a javítandó terület víz alatt volt.

Neve megtalálható az ezred dicsőségkönyvében, ha még megvan.

A csatát nem írom le, pedig a „Guszeny Gará”-ról végig tudtam nézni, titokban. Elég sommás értékelés az, hogy a csehszlovák és szovjet csapatok is késtek a harcba lépéssel 2 illetve 5 perccel. Egyedül a magyar ezred lépett harcba, egységesen pont a „CS” időben. Pedig nekünk nem volt modern, új technikánk, hanem T-55-vel harcoltunk. „K Öcsike” este meg is jegyezte, no, gyerekek,

lehet, hogy ezt is elveszik, és a 34-esekkel kell majd dolgozni. Az egyik fiatal hadnagy meg is kérdezte, miért, őrnagy elvtárs? Azért öcsém, mert látják, megy ez nekünk 55-el is. Mi soha nem leszünk modern tankokkal felszerelve, 56 óta nem bíznak bennünk. Ő csak tudta, részt vett benne. Ide tartozó anekdota nála, hogy egyszer a zpk. meg kérdezte, Józsi bácsi, te mikor leszel alezredes? Jaj, kisleány, kiadós ellenforradalom kell ahhoz. Válaszolta.

Szólnom kell még, hogy milyen nehéz volt kijuttatni az élelmet, vizet a harcolókhöz. Az ellátó szakaszparancsnokok többnyire erre alkalmatlan tiszthelyettesek voltak. Nehezítette a szállítást, hogy a szovjet forgalom szabályozók senkit nem engedtek mozogni. Az első és második zászlóalj politikai helyetteseit kivéve. K. Laci és jómagam nagy adag egységcsomagot és ételkonzervet vittünk magunkkal. Ha meglátták a GAZ-66-ot, már ugrottak is ki az útra, szabad utat engedve a kocsinknak. Mi pedig dobáltuk nekik a konzerv „autópálya díjat”.

A magyar katonákat még egy kellemetlen meglepetés érte. A tábori latrina egy kör alakú beton gödör volt, amire deszka fedőt szereltek, körbe 18 lukkal. Ez fölött a tető, és körbe pedig deszka-palánk kerítés. A katonák lába alul, a fejük, válltól felül látható volt. No, itt aztán nem ült a katona a hófúvásban óra szám olvasva az Igaz Szót! S. Gábor ezred instruktora pisztolya pedig a mélységet is kitapasztalta. A katonák kihorgászták nagy röhögés közepette. Persze, meg nem fogták.

De minden rossz véget ér egyszer! Preininger Ambrus alezredes épségben hazahozta az ezredet. Az öregeket leszerelték, a kopszok pedig szájtátva hallgatták a „höstettek” sorát.

Bátran törnek előre a tankok

A tanulás, begyakorlás, készségfejlesztés a kis kihelyezéseken, gyakorlatokon lettek végrehajtva. Volt belőle épp elég. Egyik évben, melyben hadosztály gyakorlat is volt, 192 napot volt távol egy hivatásos katona a helyőrségtől, a családtól. Csak, hogy érzékelje az olvasó, a feleségem csak annyit szokott kérdezni: „hány nap”? és pakolta be a zsákokat. És ott voltak a váratlan szemlék, gyakorlatok, amik nagyon „titkosak” voltak ám! Most már elmondhatom, nem voltak azok annyira titkosak, mert mi talán előbb tudtuk, mint az ellenőrző elöljáró. Csak annyi kellett, hogy az ember elment a vasútra, bement a restibe, és meghívta a bakterokat egy-két nagyfröccsre. Aztán szó-szó között előjött, hány vagonot rendelt a honvédség és mikorra. A számok és a dátum tükrében még azt is ki lehetett következtetni, század, zászlóalj, vagy ezred riadó lesz-e? Szóval kedves főnökség, akik mindig csodálkoztatok, miért van annyi hivatásos bent este, éjjel: hát ezért! Természetesen mi azért mindig nagyon meglepődünk.

Ha az ezred elhagyta a helyőrséget, azt vagonon és nem „lábon” tette.

A vagonra állásnak, a szállításnak megvan a maga tematikája. Maradjunk annyiban, hogy nagyon oda kell figyelni, mert balesetveszélyes. De erről írjanak a VKP-sek.

A mi részünkről a legfontosabb volt a jó együttműködés a vasutasokkal. És ebben nem is volt hiba soha. A mozdonyvezetőt mindig megajándékoztuk egy kis konzervvel, és az induláskor hosszan jelzett, és még más segítséget is kaptunk. Figyelték a szállítmányt, nincs e gond a rögzítésekkel stb. A zászlóalj törzsek mindig versenyeztek, ki rak be előbb.

Balassa István hdgy. 6. század parancsnoka

A negyven perc harmincegy tankkal és húsz gépkocsival, nem rossz eredmény. Csak példaként, hogy értsük. Lentiben volt egy T-34-s tank, amit 2004-ben a hadiparkba akartunk vinni. A mai „fiúk” délelőtt 10-kor kezdték a trélerre rakni. Másnap délután érkeztek meg Nagyatádra. Ennyi idő alatt még Öregcsortón is berakódtunk, és haza is ért a zászlóalj.

Gyakorlat! Sátor a lakásod, lavór a fürdőkádad, gulyáságyú a konyhád. Aki volt katona, az tudja, a többinek hiába is mondanám, azt át kell élni. Nyáron például egész jó, addig, amíg van tiszta ing és gatyá. Utána kozák tisztacsere. A Pk a TÖF-el, a technikai helyettes a politikai helyettessel cserél. Természetesen ez csak vicc, mert mindig vittünk elég ruhát. Nyáron azért volt, hogy

elfogyott, hiszen a tankos a por elültével úgy nézett ki, mint Rémusz bácsi. A negro világított a szájában. Ilyenkor a legény-ségi készletből kellett vételezni. Az előljáró mindig megkövetelte, hogy az állomány megborotválkozva, tisztán menjen jelenteni.

Nos, a gyakorlatok nagyon mások voltak, ritkán volt a hely és a „legenda” egyforma.

Többnyire a Bakony volt a helyszín, de Csorna pusztja, Táborfalva is a „kedvencünk” volt. Az ütegnek még Nagyoroszi is „kedvelt” helye volt. A „fővezérség” egy idő után rászokott arra, hogy különböző alakulatokat egymás ellen vessen be, más-más feladattal. Ezek a katonák számára is érdekesebbé tették a harcot, hát még a hivatásosok részére! Persze mindig mi győztünk. Komolyan. Ezekről azonban írjanak a „stratégosok”.

Én inkább a kevésbé ismert dolgokat veszem elő.

Minden gyakorlat előtt tűzzel-vassal irtottuk a piát. Ahogy Lakatos főhadnagy szokta mondani, a katona leleményes, mint Odüsszeusz! Legalább is a pia eldugásában! Első komolyabb gyakorlatom előtt azt találtam mondani, én megtalállok minden eldugott italt. Ilyen olcsó trükkkel, hogy a lövegcsőbe teszik az üveget, majd lezárják egy marék lövegzsírral, ne is kezdjenek. Nos, eljött a kocsik átvizsgálása, felszerelés ellenőrzése. A katonák kaján mosollyal figyeltek. A tankok elé kitett MK-s ládákkal kezdtem, és no, „lássuk”, felkiáltással felvettem egy szép, új benzínlámpát! Mire a kocsik pk „azt a kurva”, elsőre! Gyorsan kapcsoltam, a lámpában volt a pálinka. Ez egy életre megalapozta a hírnevem.

Más! A tankos katonák a gyakorlaton előszeretettel lőttek egymásra, lehetőleg sárgaborsó főzelékkel. Fokozott volt a veszély,

ha a PSZH-k ellen mentünk. Magam láttam, behorpasztja a konzerv a páncélt. Hát ha még eltalál valakit! Üldöztük is rendesen, de ki lát át a páncélon. Sőt, egyszer Racker őrmester a kilós konzervdobozba végeztette el a nagydolgát a szakaszával, majd a rohamozó gyalogság fölé lőtte az anyagot. A tettetést csak mi ismertük, sose találták meg őket. Elmagyarázom, hogy is volt ez, mert az „untáglich” nem érti. A vak lőszer elé, amit beraksz, azt az ágyú kilövi. Ennyi. A katona sok vicces és sokszor otromba tréfát enged meg magának, gyakorlatokon is. De végső soron a gyakorlaton megtanítyják a katonának, hogy csak összetartással, bajtársiassággal élheti át a kemény napokat. A kitartás, és akarat az, ami őt átsegíti minden bajon.

Nagyon hideg téli gyakorlaton az állomány, ha jó a cél, és tudja mindenki mi a feladat, nem összehúzza magát és reszket, hanem teszi a dolgát. Kígyófarok erdőnél a harcélőrsben láttam egyszer egy előfelvételis katonát, aki jéggé fagyott toros káposztát evett, olajos, lőporos kézzel, kanállal, hogy csak úgy recsegett a jég a dobozban. Kértem tőle, Péter, jó ez? De jó ám főhadnagy elvtárs, válaszolta vidáman. Ez a katona a francia kereskedelmi attasé fia volt a II. kerületből. Saját szobával, nevelővel! Akkor! Szóval a régi századparancsnokomnak igaza volt, amikor azt tanította: ha a katona 8 órát aludt, háromszor kapott enni, tiszta ruha van rajta, akkor, aki azt a 20 éves embert sajnálja, az hazaáruló!

Nagyon fáradt, törődött állomány szokott hazaérkezni a laktanyába. De vidáman is. Egy leszerelését váró öreg szakaszvezető mondta egy alkalommal, mikor bevonultak a kapun: „Soha nem hittem volna, hogy ekkora örömet szerez újra látnom ezt a rühes laktanyát!” Lám, minden relatív, és nézőpont kérdése.

Mire minden a helyére került, lőszer, térkép stb., és a katonák már megfürödtek, az írnokok és a parancsnokok még mindig dolgoztak. Öreg éjszaka volt, mire a törzsek hazamehettek.

Szabó Janika szokta mondani gyakorlat után a vonaton, hazafelé, úgy két hét elteltével. „Gyerekek, hazamegyek, berúgom az ajtót, felpofozom a gyereket, lerendezem az asszonyt, megfürdök, leveszem a bakancsot”. Ezt aztán lehet variálni, síléctől a málfazsáig, a végtelenségig. Akár csak a katona humort.

Kaszó puszta körül van kerítve!

„Lövészekből van a kerítése, páncélosból van a kapufája, barna kislány sírva borul rája”, dalolták a „kányák”.

A szakavatott már sejtheti, hogy a népgazdasági munkáról lesz szó ebben a fejezetben.

Mint említettem, a harcokosi ezred felsőbb parancsra egy, szerintem ostoba ötlettől vezérelve a HM Kaszó pusztai erdészetét két méter magas drótkerítéssel kerítette be. Ide kerültem én is, itt ismerkedtem meg a leendő kollégákkal. Ez a munka szerepelt a Bokor féle „Kiskirályok mundérban” című könyvében is, persze más megvilágításban. Ezt a fércművet lektorálta az akkori hadosztályparancsnok is. Igaz, elfelejtette kijavítani a műben azt, hogy ő nem kérte meg a tiszteket, hogy ebben az évben ne menjenek szabadságra, hanem üvöltve közölte Ésik Balázs főhadnaggyal a tiszti gyűlésen, hogy nincs szabadság, míg a nagy mű el nem készül. Azt is kifelejtette, hogy a balatoni villájához a honvédségi teherautók szállították a gerendákat, amit a bajai

műszakiak gatterjai készítettek, és a fa is ingyen volt (kocsi-parancsnok Ferenc Sándor törzsőrmester).

Az sem számított, hogy a katonák hónapokig nem kaptak kiképzést. Ráadásul „Csonti ezredes” stábjával egy hét vizsgálódás után azt állította, hogy ennek dacára képes az ezred a harckészült-séget fenntartani. Az, hogy a töltőtől az ezredparancsnokig ez micsoda ember feletti munkába került, senkit nem érdekelt.

És természetesen maradt a népgazdasági munka, minden ősszel. Sok tízezer katona indult az ország minden tájára, hogy a betakarításban segítsen. Romlott a technika, az ember, a fegyelem. Volt benne részem minden évben. A katonák sem szerették nagyon, pedig ők pénzt kaptak érte. Törtünk kukoricát, szedtünk szőlőt, paprikát, szállítottunk cukorrépát, facsemetét, dolgoztunk paprikagyárban, konzervgyárban 2-3 hónapot. Ezek a munkahelyek nekünk mindig az Alföldön voltak. Ellenőrök pedig jöttek rendszeren. Jöttek, láttak, vittek!

Egy alkalommal a HM-ből jött két alezredes. A TSZ elnök nagy vacsorát csapott, és mint munkahelyi parancsnok, én is hivatalos voltam. Láttam, hogy a kocsijukba már bepakoltak almát, birkahúst, tojást. Vacsorakor aztán az egyik „ellenőr” azt mondja az elnöknek, tudna e sárgarépát adni neki, mert a felesége a lelkére kötötte, vigyen. Az elnök rám néz, és azt mondja: küldjél két katonát a hátsó kazal mögé, ott van leborítva a birkáknak sárgarépa, válogassanak egy kosárral. Soha előtte, de utána sem szégyelltem még magamat tisztként, mint akkor! November volt, kiválogattuk a legnagyobbakat és a megfagyottakat. A birkákat többre becsültem. Persze nem állítom, hogy haszontalan volt a munkánk, sőt! Például a szegedi paprikagyár igazgatója külön

megköszönte az ezred munkáját. Szatymaz, Balástya, Szigetvár, mindig szívesen látott bennünket.

Befejezem a legszomorúbb és legragikusabb népgazdasági munkával, és nagyon igyekszem pontos lenni.

Gramoxon! Ez ugye egy gyomirtó szer, az USA hadserege fejlesztette ki, hogy a vietnami dzsungel lombjait elpusztíthassa, ne legyen búvóhely a vietkongnak.

Az a hét az ezrednek nagyon nyugis volt, hiszen az ezred vezetése Kaposváron, törzsvezetési gyakorlaton vett részt. Meg volt szabva, hogy péntek 13 órára minden parancsnok a tanács-terembe várja Radics őrnagyot, aki a következő heti kiképzési terveket jóvá fogja hagyni. Úgy is lett, csakhogy utána meg lett parancsolva, hogy száz katona és három parancsnok szombat és vasárnap menjen gödröt ásni a balatonboglári állami gazdasághoz. Horváth Béla főhadnagy, az üteg pk. felszólalt, hogy aki nincs szolgálatban, az már megtervezte a családdal a hétvégét, el kéne halasztani. Az volt a válasz, hogy ez hadosztály parancs. Mivel a családom elutazott rokonokhoz, én vállaltam. A két nap nagyon kemény munka volt. Segítőim katonai főiskolás zászlósok voltak, a katonák nem nagyon fogadtak szót nekik. A terület több hektáron terült el, civilekkel vegyesen dolgoztunk. Én nagyon dühös voltam a cégre, mert amíg ebédeltem, kiosztottak egy-egy kannafedél bort a katonáknak az ebédhez. Így amikor a főkönyvelő át akart adni három karton bort ajándékba, nem fogadtam el. A két hallgató ezután szintén visszautasította a baksist. Egy hétre rá újból kirendelték az ezredet. Megbeszéltem a törzsfőnökünkkel, hogy a zászlóaljra kirótt húsz főt csupa egyetemi előfelvételis katonából állítsuk ki, és Kerékgyártó szakaszvezető legyen a parancsnok. A történet ismert, a katonák

közül sokan gyomirtót ittak, és meghaltak. Csak a tőlünk vezényeltek nem ittak, így nekünk nem kellett temettünk. Azért írtam le a történetet, mert több mendemonda kelt szárnyra akkor. Nem próbáltunk ki új fegyvert, nem robbantak fel a katonák. Sajnos sok szülő így sem akarta elhinni, hogy a fia alkoholt ivott.

Höflinger József és Szabó János ezredes urak, könyvükben megemlítik, a levéltárban még utalást sem találtak az ügyről. Mindegy ez már! Egy biztos, a honvédség, amit lehetett, mindent megtett a hozzátartozókért. Minden fizetve lett, a paptól a gyászruháig, a harangozástól az örökjárdéig. Az alegség politikai helyetteseket illet bírálni, ugratni, néha joggal. De kijelentem, hogy az a „komiszár”, aki csak egy családhoz is kiment elmondani, hogy a katona férj vagy fiú meghalt, az az egész életére megszolgálta a zsoldját.

Egy történet: A közvetlen politikai helyettese üdülőben volt, és nekem kellett kimennem egy családhoz Míkébe, mert vízbe fulladt egy katona, szabadságra menet. Belépve az ajtón, a konyhában, a járókában egy kisgyerek volt. Meglátva a katonasapkát, „apa, apa” kiáltotta, és nyújtotta a kezét. Szegény Horváth Pista csapatorvos, aki kísért, nekem adta be az injekciót először, nem az özvegynek.

Elmondhatjuk, a „békeharcnak” is megvoltak az áldozatai, hősei.

A mi katonáink sokat dolgoztak! Építettek bázist, harckészültségi utat, laktanyát.

Dolgoztunk Táborfalván, a lőtéren, és Újdörögden.

Takarítottuk a várost, a tankok tölték a havat, karácsony, szilveszter nem számított. Óvodába, bölcsődébe homokot vinni, szobát, kerítést festeni mentünk, ha kellett. De akkor ezt szívesen csináltuk, mert értelme volt!

Nem tudtuk, hogy a rendszerváltással beköszönt a munkánk lerombolása is. De erről nem akarok írni. A népgazdasági munka a hadsereggel együtt megszűnt.

De hogy is mondta Hofi Géza?

„Ha eljön a leszerelés ideje, éhen döglünk, meglátják”! – Hát, nem is tudom!

Mikolai Sándor hdgy. (az ágyúcsövön) százada

Ugye gondolsz néha rám!

A katona életét a napirend szabályozza, legyen az sor, vagy hivatásos katona. Ezt természetesen csak a külső szemlélő gondolhatja így, mert a családokét is ez szabályozta. Apa, ha hajnalban felkelt, a család békéje is oda lett. Ha szolgálatba mentél, előbb keltél egy órával, mint a katona, és jó esetben egy órával később feküdtél le. Ha 24 órás szolgálat volt, akkor le sem feküdtél. Ne essünk tévedésbe, ez nem a panasz helye. Ezt minden értelmes katona természetesen veszi. Gondoljunk bele, a nagyatádi laktanyában csak sorkatona volt, kétezer fő. Egy nagy falu, aki eszik, tisztálkodik, ruhát használ, beteg stb. Működtetni kellett az egészet, úgy hogy különböző iskolai és szociális háttérű fiatal emberek voltak összezárva. Nagyon fiatalok. Életük ezer gondja beszivárgott a laktanya kerítésén át. Jóindulattal sokat lehetett rajtuk segíteni, persze nem mindig.

Keresd a nőt! Igen, a parancsnoki gárda jól látta, ez itt a bajok gyökere. Egy rosszkor jött szakító levél, vagy hír a kikapós menyecskéről, rengeteg baj okozója volt. De azért vidám dolgok is történtek.

Íme! Egyszer az ÜTI-nek feltűnt, a katonák sűrűn járnak egy legénységi épület alagsorába. Ezt elmondta az őt váltó tisztnek is, aki figyelte ezt a fura jelenséget, mivel az alagsorban csak a kazánház és „M” raktárak voltak. Az még furcsábbá tette a dolgot, hogy egyes fiúk sárga tányérban, vagy csajkában ebédet, vacsorát csempészték be az épületbe. A napos tiszttel közösen csaptak le a pincére. Három civilt találtak ott, akik a női nemhez tartoztak. A széntárolóban vaságy, laticer, pokróc, párna, ahogy kell. Egy szó, mint száz, a „babák” becsempészték három lidércet,

és szabályos kupit alakítottak ki. Ezen hölgyeket etették, itatták, akik ezért ellenszolgáltatást nyújtottak. E paradicsomi állapotot számolták fel a kollégák. A hölgyeket a rendőrök vitték el. Egyet közülük ma is látok a városban, tisztos nagymama már, úgy hogy fátylat rá, ki ő.

A legénységi állomány többnyire „megörökölte” azokat a pillangókat, akiktől a rideg katonaéletben bizonyos gyengédséget várhattak. Mikor Nyíregyházán szolgáltam, mint „kiskatona”, ott a Vámpiri, itt a Nyomjelzős Mari volt a sztár a sorállomány körében. Néha, ha a lány „megesett”, bepróbálkozott a katonánál apát találni, joggal, vagy anélkül, ki tudja. Ez úgy lett lebonyolítva, hogy a meggyanúsított, és még tíz katona felsorakozott, és ki kellett választani a tettest, mégpedig háromszor.

Ez nagyon veszélyes játék volt, mert DNS vizsgálat még nem volt, és a bíróság el is fogadta a kijelölt apát. Csakhogy a parancsnokok tudták ezt, és hivatalosan igazolták, hogy az adott személy ekkor és ekkor Debrecenben volt kiképzésen, és semmilyen körülmények között nem lehet az apa. És a bíróság ezt is fenntartás nélkül elfogadta.

Egy férfiember másik átka az alkohol volt. Ezt hol könnyebb, hol nehezebb volt beszerezni. Így aztán ha más nem akadt, az igazi alkeszok megitták az arcszeszt, a konzerv melegítésére szánt „den” szeszt is, hiába volt színezve. A következetes parancsnoki munka a nyolcvanas évek elejére, meghozta az eredményt, hatalmasat javult a helyzet. Természetesen nem lehetett azt mondani, hogy megszűnt. A fiatal, főiskolát, akadémiát végzett tisztok, és a kiváló képességű tiszthelyettes gárda, minőségi javulást hozott a nevelés terén. A honvéd állomány egyetemi előfelvételesei is „hígították” jó irányba a fegyelmi helyzetet e téren.

A napi élet külsőségekben is változott folyamatosan. A hatvanas években ébresztőtől a takarodóig, kürt jel határozta meg a tenni valókat. Első volt az ébresztő, majd felhívó jel, aztán az étkezésre, foglalkozásra, őrsváltásra szólt a kürt. Fújta is a Frédi szorgalmasan. Abban az időben, az Omega sláger miatt talán minden ezred kürtöst így becéztek. A büdös bakája persze mindenből viccet csinált, így a kürtszóbból is. A dallamokra szöveget gyártott, néha bizony illetlent is. Újonc koromban az ebéd jelre a „káposzta, káposzta, hús is van benne”, de később a „megfőzött már a szakács beleverte a f...!” jött divatba.

Sűrűn felhangzott még a század ügyeletes. Laktanyafogságos futás, futás jel is. És persze a takarodó, a csend dallamai. Frédi ezt a kapuban fújta, nézve az utat. Ha látta, futnak a katonák, jól elnyújtotta, hogy időre bérjenek, mert a kimaradás papír többnyire takarodóig szólt.

A kimenő, kimaradás, eltávozás, szabadság a katona igazi pihenője volt. Felügyelet nélkül itt sem volt, mert a VAP, vagyis a járőr felügyelte a várost. Egyes katona ezt kitolásnak is vehette, de gondoljunk bele, hogy egy szombati napon Nagyatád városát 6-700 katona szállta meg. És nem mind volt Hófehérke. A kaszárnyából kijutni is külön tortúra volt. Az előírt öltözet és dokumentum mellett „fésű, tükör, zsebkendő, 5 forint aprópénz, gomb készlet” is kellett, meg nem feledkezve az 5 levél WC papírról sem. Amelyik katona vállalta ezt a tortúrát, az meg is érdemelte a kimenőjét. Sajnos volt olyan ÜTI, akinél Gábrriel arkangyal sem tudott volna kimenni a kapun. A „kimarcsi” papír boldog tulajdonosa az eligazításról feljövő ügyeletesétől megkérdezte, ki az ÜTI? A Gyurgyi, volt a válasz, és a katona már ment is levetni a kimenő ruhát.

Egy történet: A kapuügyeletes falán lévő tükörről. Ez a kellék arra szolgált, hogy a kapus, ha felszólította a honvédet, igazítsa meg a ruháját, lássa magát és a hibát korrigálja. Sajnos ez a tükör pont szembe volt a kijáráshoz vezető járdával, és szembe menve úgy látszott, mint ha az út folytatódna. A laktanya fodrásza „kőbaltás bácsi” (ahogy a fiúk hívták az öreget), vígan kerék-pározott kifelé a kaszárnyából, és mivel szokásához híven, kicsit az üveg fenekére nézett, belehajtott a tükörbe, az ott felsorakozott katonák derültségére.

Azt tartja a mondás, ha a hegy nem megy Mohamedhez, Mohamed megy a hegyhez. Vagyis ha a katona nem mehet haza, hát akkor a szülők, feleségek, és a kislány az, aki jön látogatóba. Ennek a dolognak is meg volt a koreográfiája. Az ÜTI volt a főnök, aztán az ügyeletes pol.munkás, és a látogatóügyeletes is felelt, hogy minden rendben menjen. Külön helyiség volt kijelölve erre, nem lehetett csak úgy szétszéledni a laktanyán belül. A kisgyerekekkel érkezők számára pelenkázó és szoptató helyiség is ki lett alakítva, ami zárható volt, belülről is.

Ez a hely volt a legnépszerűbb, a funkcióját megjelölő szó szoros értelmében. Nem magyarázom meg.

E pikniket néha megzavarták a laktanyaélet apró csodái. Például a civil látogatók láthatták, hogy a „Lafósok” élete vasárnap sem vidám. Mert bizony Höfflinger főhadnagy jobb híján megparancsolta, hogy a szökőkútban élő páncélos békákat, civilben teknősbékákat, vasárnap lévén fényesre kell boksolni, majd felsorakoztatni őket, jelenteni, hogy az állomány szemlére kész. Gondolom, most a nyájas olvasó szörnyülködik. De mi ez ahhoz képest, amikor velem éjjel kettőkor, pizsamában, felmosatták az alakuló teret. Az alakuló tér salakos volt!

Jó nagy baromság ugye, de meg kell tanulni először a magad ellenállását legyőzni, és magadnak engedelmeskedni, utána jöhet a parancs. Bármilyen. Váradi őrmester szokta mondani: „gyerekek, nincs az a parancs, amit én rögtön végre nem hajtanék”. Természetesen van egy határ, legalább is a magyar katonáknak. Mert a nagy háború után a német háborús bűnösök sokszor megúszták a bitót a „parancsra cselekedtem” mentséggel, míg a magyarok soha nem védekeztek ezzel! Miért? Mert a magyar szabályzat száz éve írja „azt a parancsot, mely emberiség ellenes, meg kell tagadni”.

E kis kitérő után elmondom, hogy a teknőseink a szökőkútban vidáman szaporodtak, és imádták a parizert.

Egy másik kényes téma, az ünnepek a laktanyában. Itt nem a nemzeti ünnepekre gondolok, hanem karácsonyra, szilveszterre! Ez még a hivatásos állományt is érzékenyen érinti, hát még a sorkatonát, akinek a szerettei több száz kilométerre vannak. A harcok ezrednél az volt a szokás, a nő katona karácsonykor, a legényember szilveszterkor ment szabadságra. De mi legyen az árva, egyedül álló katonával?

Szilágyi törm. első karácsonyom előtt bekopogott hozzám, kérdezte, hogy elosztottam e már, hogy az árva katonák, melyik hivatásos családjánál lesznek szent este? Mondtam, még nem, de fogalmam sem volt, miről beszél. Így gyorsan előkerestem Torják őrnagy rám hagyott jegyzeteit, és egy decemberi munkatervében megtaláltam, hogy az árva katonákat a HT. állomány hazaviszi karácsonykor. Ez a szokás az ezred megszűnéséig megmaradt. És az is, amit Sárkány alezredes vezetett be, és Preininger, Radics alezredesek folytattak, hogy szent este kimentek a szolgáltatókhoz, az őrséghez, és minden katona megkapta a szabadságos

levelet ott az őrszobán, szilveszterre. A katonák tudták ezt, így a karácsonyi őrség volt a legnépszerűbb talán.

Kedves Olvasó!

Vég nélkül lehetne folytatni. Bizonyára bírálóim is lesznek, hogy miért nem írtam le ezt vagy azt, de a „Múltidéző” egy kis füzet, és ez az írás már így is sok. És még nincs vége!

Idős vagyok, nem kevés az időm, hanem fogytán van már. De ha lehet, ha elvárják, ami kimaradt, bepótolom. Ígérem!

Leszerelő „táposok”

Szólások, mondások, anekdoták

Tudom, hogy elő van írva hadnagy! De a málhazsák is elő van írva, mégis hátul hordják! Úgy csinálja, ahogy megparancsoltam!
(Ricsi)

Nem vagyok részeg vezérőrnagy elvtárs, csak szétszórt a figyelmem.
(BM szds.)

Jelentem tábornok elvtárs, a figyelő szektorom a-tól b-ig tart! Tud követni?
(H őrmester)

Amelyik katonának koszos a körme, az alkoholista!
(Sz.Cs.fhdgy)

A kaszárnyában a legkártékonyabb lény a katona, aki még a vasgolyó belsejét is megnézi!
(G. ezredes)

Aki a névnapján szolgálatban van, az nyúl!
(Sz. Janika)

Hosszú csőröm, hosszú farkam, a sok nyuszi röhög rajtam. -
Vissza - Hosszú fülem, rövid farkam, a sok kánya röhög rajtam.
(Lövész, tankos csúfolódás)

Kis bokor, nagy árok! Jaj, anyám, nem látok!
(Lövészek ugratása)

Kedves fiam Jóska! Azt a levelet, amibe a pénzt és a csomagot kérted, azt mi nem kaptuk meg! Te csak egyél, igyál ott a

seregben, és ne bánkódjál. Itthon semmi újság nincs, apádat hónap akasztják! Anyád!

(Levél a sorkatonának)

Kedves Szüleim! Itt a laktanyában, nagyon jó sorom van. Eleget kapunk enni! Nincs szükségem semmire! De ha anyám csomagot küld, akkor a sült csirke lábát jól kösse ám össze, hogy fel ne rúgja a pálinkás üveget, oszt el ne ázzon a százas!

(Vicces katona levél)

Felesleges a fogadat csikorgatni hadnagy! Mire visszajössz az akadémiáról, én már nyugdíjas leszek!

(Öcsike)

De szívesen vákumoznám azt a harckocsit, amiben bent vagy hadnagy elvtárs.

(Csontos ftörm.)

A hadnagy az csak fogyóeszköz.

(Ricsi)

Főhadnaggyá való előléptetés után!

Rájöttem, hogy a főhadnagy a legnagyobb rendfokozat a seregben, mert az őrzető egy őrnék parancsol, a tizedes tíz katonának parancsol, a szakaszvezető egy szakasznak parancsol, az őrmester az őrségnek parancsol, törzsőrmester az őrmesternek, neki pedig a főtörzsőrmester parancsol. Az őrnagy az összes őrségnek parancsol, az alezredes egy fél ezrednek, az ezredes pedig az ezrednek parancsol, míg a százados csak száz embernek parancsol. De a hadnagy! Ő az egész hadnak parancsol, míg a főhadnagy, nos, ő még a hadnagynak is parancsol. Tehát ő a legnagyobb ember az egész hadban.

(Sz. Janika)

Becsukom magát katona 10 napra, nem, az kevés, egy hétre.
(„Jata”)

Miért nem indul a harckocsija, katona? Jelentem, lemerült az akkumulátor! Miért nem vitte töltőre? Jelentem, feltöltöttem, de valami leszopta az akut! Majd leszopom én magát, hogy arról koldul!
(ÜTI)

Vágtatunk a „bikával” a Góg tanya felé megnézni, hogy világították ki az átjárókat az éjszakai gyakorláshoz. A vezető hirtelen fékezett, majdnem lerepültem a tetőről. Szerencsére Csontos főtorzs elkapta a vállszíjamat. Kérem a katonát: mit csinál maga anyaszomorító? Maga elé mutat, - jelentem, nem gázolhatom el a kollégát, és lemutat az útra. Ott ballagott egy páncélos béka. Ezért állt meg? Jelentem, ő jött jobbról!

(Természetvédők! Soha egy teknős nem pusztult el, ha átment rajta a tank. Még csak meg sem sérült. A tankosok tudják, miért! Ha nem hiszed, vonulj be!)

Új ezredparancsnok helyettes jött Preininger Ambrus alezredes mellé (katonáknak Brusi papa), Radics Sándor őrnagy személyében. A katonák hamar megszerették, és nevet is kapott, „Jóságos, igazságos és mindentudó Sanyi bácsi”. Röviden: „Jóságos”. Az ezred TÖF, ki tudja miért, úgy gondolta, őt hívják így a katonák egymás között. Megszólított egy előfelvételis katonát a kommandáns századból. Na! Hogy hívnak engem a katonák a hátam mögött? A katona hebegett, habogott, hogy ő nem tudja! Addig-addig kapacitálta az őrnagy, hogy nem lesz semmi baj, ha őszintén megmondja, míg a katona kibökte: „hát, Brekinek”. Lett baja a fiúnak, mert becsukta. No, komment!

Tiszti gyűlés. Fialtal hadnagy hozzászólása: most jöttünk az ezredhez, szeptemberben. Nagyon jól fogadtak bennünket, lakást, beosztást kaptunk. Sajnos, szabadidő nincs sok. Hajnalban kelünk,

és sokszor napokig nem látjuk a fiatal feleségünket. Azonban szerencsére a kollégák sokszor besegítenek! Hang fennakadt, lehelet megszegült!

Két tiszthelyettes, országos cimborák az 5. századból, mindig kilógtak a táborból a közeli falukba, bármit is tettünk ellene. Egy gyakorlaton annyira jól harcoltak, hogy engedélyt kértem a parancsnoktól, hogy kimehessenek Hajmáskérre a kocsmába. Engedélyezték. Vittem a jó hírt nekik, mire legyintettek, így már semmi öröm nincs benne. Nem is mentek ki aznap.

Nem csak mulatságos történetek voltak az életünkben, volt szégyellni való is!

Kaszó pusztát kerítette be az ezred, mikor egy külön dolgozó katona, egy somogyszobi kislányt megerőszakolt. A falu rendőre a lincselést alig tudta megakadályozni. (Sajnos. Álljon itt a neve ennek a mocsoknak: Szolnoki honv.) Másnap reggel a faluba a Kaszóba menő katonákat kőzapor fogadta. Új útvonalat kellett kijelölni utána. Nos, így rombolja le a katona – hivatásos vagy sorállományú – a kivívott megbecsülést, percek alatt. Sokszor évek munkája kell ahhoz, hogy újra szeretet és szimpátia övezze az egyenruhát.

„Idegen” helyőrségek tisztjei, találkozásainkon gyakran mondták nekünk, 69-eseknek, a ti parancsnokaitok embertelenül szigorúak. Ez nem igaz. Természetesen megkövetelték a rendet, fegyelmet, de emberségesek voltak. Ha kellett, a saját szolgálati kocsiját adta oda Váradi őrmesternek az ezredparancsnok, amikor a Honvédkórházba kellett vinni a gyerekét. Nem tudom, megtette-e még másik parancsnok az országban ezt!

Amikor a feleségem munkahelyén, a teljes fizetését ellopták, nem voltam vidám. Az udvaron Preininger Ambrus alezredes megállított, mi a bajom? Észrevette rajtam azt, valami történt. Unszolására végül elmondtam, mi bánt. Azonnal hívatta a személyügyi tisztet, és parancsba adta, hogy 3.000,- Ft jutalmat adjanak „most”. De elvárom, mondta, hogy az újonc kiképzésen semmi probléma ne legyen.

Szóval kérem, a követelmény támasztás nem azonos az ember-telenséggel.

A harckocsi ezred veteránjai harminchárom éve, minden áprilisban összejönnek az ország minden sarkából. Mivel főszervezője vagyok, engem dicsérgetnek, hogy milyen jó munkát végzek. Nem engem illet ez a dicséret. Ezt az ezredet nem én kovácsoltam össze, hanem a parancsnokok. Az ezredparancsnoktól a zászlóalj és alegység parancsnokokon át a kiváló tiszthelyettesi állományon keresztül. Övék a dicséret!

Tisztelt Olvasó! Kedves Bajtársak!

Ez a tükör, amit most letörölgettem, talán görbe. Biztos van, aki nem így látta, ahogy én, az angyalbőrben töltött éveket. Én ezt nem vitatom, mert biztos igaza van. Jómagam így éltem meg, és vállalom azt, amit közreadtam. „Nem mindent lehet leírni, amit el lehet mesélni”. Nagyobbik fiam intelme ez. Szót fogadtam.

Bevallom, nem kis izgalommal várom a visszajelzéseket. Legyenek, legyetek kíméletesek.

Hortobágyi Ferenc nyá. őrgy.
a 69. Harckocsi Ezred Veteránja

Nóták! Ahogy a katonák énekelték

Kaszárnya, kaszárnya, nem az Isten háza. De sok szegény bús magyar gyerekek, ott van, ott van a hazája.

Kaszárnya kapuja sarkig ki van tárva, oda járnak a nagyatádi lányok, rólam szedik a virágot.

Ha leszakítottatok, el ne hervasszátok, ültessétek a sírom elejébe, mélyen a fekete földbe.

*

Engem többet kedves édesanyám, nem lát a csárdába. Zöldhajtókás lövészgyerek vagyok a nagyatádi kaszárnyába. Száz lány kacsint Dráva hegyek alján, csókot is ígér nékem, este mégis a takarodó után, a babám képét nézem.

Hull a csillag kedves Édesanyám a zöld hajtókára, ha meg kapom, meg is lobogtatom a nagyatádi kaszárnyába. Jó ember a szakasparancsnokom vezényel az nékem, este mégis a takarodó után az ágy alját kefélem!

*

Nincsen rózsza, sej de nincsen rózsza, csak a száraz levele. Nincs szeretőm, sej de nincs szeretőm, az anyja lebeszélte (Kórusban: A bűdös kurva). Mert én soká, vagy talán soha sem töltöttem le az időmet.

Van már rózsza, sej de van már rózsza, nem a száraz levele. Van szeretőm, sej de van szeretőm, az anyja rábeszélte (Kórusban: Drága Mama). Rábeszélte, hogy szeressen a lánya engemet, mert én most már nem is olyan soká letöltöttem az időmet.

*

Nagyatádi laktanyára rászállott a gólya, vizet hozott a szájába a kopaszok számára. Mosdjatok kopaszok, mert porosak vagytok, azt csak a jó Isten tudja, mikor szabadultok.

Pokrócomnak a négy sarkába írom a nevemet, átadom a szerelvénym a negyvenkilencesnek. Hadd olvassa, sej haj a kopasz regruta (Kórus: A buta). Kinek van még a laktanyába sok elbaszott hónapja!

Isten véled tölténytáska, szurony meg a puska, már én többet nem pucollak, egyen meg a vak rozsdá. Sapkám félre vágom, vigyázzba sem állok, oda haza várnak rám a kemény csöcsű szűzlányok.

*

Mikor kezdtem a ládámat pakolni, akkor kezdett Édesanyám síratni. Édesanyám ne sírass, inkább pálinkát hozass! Lehajolok, megcsókolom a kezét.

Katonának kell menni a legénynek, a gazdagnak csak úgy, mint a szegénynek. De a gazdag kiváltja, hat hónapos korába, a szegény meg három évig szolgálja.

*

Ország úton mennek a huszárok, jaj de szépen szól a trombitájuk. Elől megy a hadnagy, aki vezet, eredj kislány, fogjál vele kezét.

Gyöngé a nádszál, lehajlik a földre, sír egy kislány, elhallik messzire. Elhallik a huszár laktanyába, megszabadulok babám nem sokára.

*

Írt nekem a szeretőm, írt nekem a szeretőm, mikor telik le a három esztendőm. Alig győzi kivárni, alig győzi kivárni, mikor fogunk lakodalmat csinálni! Meg írtam a babámnak, le tellett már az utolsó vasárnap, haza megyek vonaton, haza megyek vonaton. Az őrmester akkor enged szabadon!

Ki kaptam a levelem, ki kaptam a levelem, ötpecsétes szabadságos levelem. Őrmester úr aggatja, őrmester úr aggatja, gatyámat, az ingemet a fogasra. Szabadságos levelem, a pecsétes kopertából ki veszem, lobogtatom levelem, lobogtatom levelem, ötpecsétes szabadságos levelem.

*

El kell menni katonának messzire, itt kell hagyni a babámat, nincs kire. Arra kérek legkedvesebb pajtásom, vigyázz reá, míg a hazát szolgálom. Letelt már az a három esztendőm, kedves pajtás, add vissza a szeretőm. Visszaadnám, de már mostan nem lehet, két karjába rínek már a gyerekek!

*

Ugye gondolsz néha rám, csillagfényes éjszakán. Mikor nyugszik minden csendesen, a páncélos nem pihen.

Hideg téli éjszakán, a páncélos tankba száll. Védi ezt a drága, szép magyar hazát, sok nehéz csatákon át.

Ugye hallod angyalom, (Kórus: Nem hallom), hozzád száll a sóhajom. Én egy távozó tankból néked üzenem, te leszel a kedvesem.

Várlak vissza, várlak én, két karomba zárlak én. Vissza jössz hozzám, egy nyári szép napon, vissza vár a két karom.

*

Indulnak a páncélosok, sej haj, kuplungon a lábuk. De sok csinos, barna kislány, sírva néz utánuk. Hadnagy elvtárs vezényel, hogy motort indíts! Gyerekek előre! A páncélos vissza néz a régi, volt szeretőjére.

Megérett a piros alma, sej, de le kellene szedni. Ezt a csinos, barna kislányt, el akarom venni. Megérem még azt az időt rózsám, te leszel a párom, azt az időt, boldog időt, sej haj alig várom.

*

Tüzérek, tüzérek, megjöttek e már! A nagyatádi tüzér az vígan szalutál. (Kórus: Ha muszáj). Végig a városon zászló is lobog, itt is egy, ott is egy kislány mosolyog. Rezes banda fújja (fújja-húzza) azt, hogy megjöttek a nagyatádi tüzérek, nézzétek, milyen fasza gyerekek vagyunk mi. Ajtó, ablak mind kitárva, minden kislány fölcsinálva, megjöttek a nagyatádi tüzérek!

*

Bátran törnek előre a tankok, van e még ki nekik ellen áll. Megtanultuk mi már ezt a harcot, jelszavunk győzelem, vagy halál.

Tankok lánca csikorog, nyikordul, gázolja, ki eléje kerül. Ha reánk tör az ellenség orvul, tankjainktól egy se menekül.

Népünk mellett örökké kitartunk, nem lesz bennünk soha félelem. Harcolunk, mert igazság a harcunk, miénk lesz a végső győzelem.

*

A kanyargó Rinya partján határőr portyázik, hideg téli éjszakába jugóra vadászik. Vállukat a nehéz puska éjjel-nappal nyomja, sapkájukon ki virít a sárga tearózsa.

Hideg téli éjszakába lesállításba mennek, be-be térnek egy tanyára, rövid pihenőre. Titó banda közeledik, mint ha mit se látna, megugrasztja a határőr Maxim géppuskája!

Nagyatád, 2019. június 10.

Id. Hortobágyi Ferenc zászlós
1943. Bodvica

Rövidítések:

zlj – zászlóalj

z.töf – zászlóalj törzsfőnök

rocsó – rohamcsónak

PSZH – páncélozott szállító harcjármű

Hk. – harckocsi

Eü. katona – egészségügyi katona

Stoki – katonai ülőke neve

Beszab – beszabályozó szerelő

Cs – csapás

Kányák – a harckocsizók csúfneve

Nyulak – a lövészek csúfneve

Komiszár – a politikai helyettesek gúnyneve

Mk – mentesítő készlet

Pk – parancsnok

ÜTI – ügyeletes tiszt

Den – denaturált

Lafós – laktanyafogságos

Ht – hivatásos

Bika – harckocsi vontató

Fényképek

Mák György fhdgy; Hortobágyi Ferenc fhdgy.

Eligazítás (jobbról balra: Deák János őrm; Tóth János zls; Szabó Milkós zls;
Németh István zls. aki hátra fordul Somogyvári László tőrm.)

Tartalékos tiszti képzés
(karba tett kézzel: Németh István fhdgy.)

Csehszlovákia 1983 (balról jobbra: Ujvári Imre fhdgy;
Bertus Gábor őrgy; Dobi József zls.)

Csehszlovákia 1983 (jobbról balra: Krámer József hdgy;
Hortobágyi Ferenc fhdgy.)

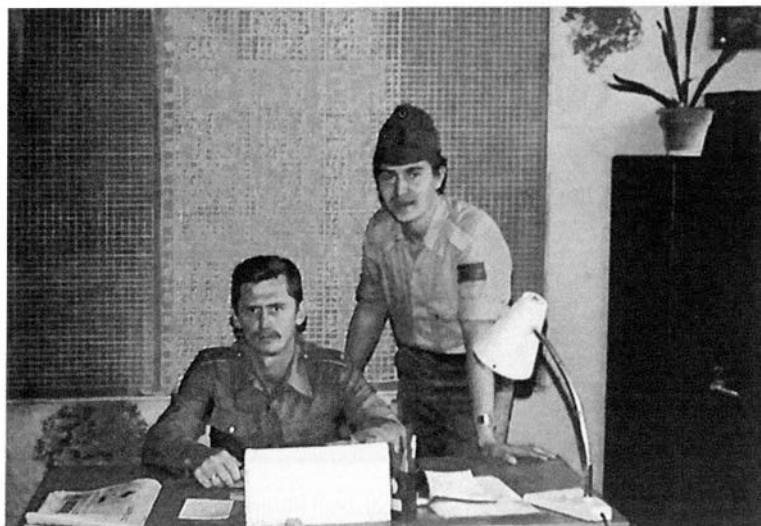
Csehszlovákia 1983 (balról jobbra: Lakatos László hfdgy;
Behám Mihály szds; hátul Fülep István hdgy)

Csehszlovákia 1983, -30 celsius (Fülep István hdgy.)

Eskü (balról jobbra: Fűr Gáspár fhdgy; Fürst István zls; Fodor László fhdgy;
a háttérben tisztelgők, balról jobbra: Lakatos László fhdgy;
Erdélyi József fhdgy; Hortobágyi Ferenc fhdgy.)

Balról jobbra: Balassa István hdgy; Pap Sándor szkvt.

GYAKORLATON

Normázás (jobbról balra: Hortobágyi Ferenc szds; Fülep István hdgy.)

Jobbról balra: Tymscina Ferenc fhdy;
Lengyel Antal szds; Kiss Imre őrgy.

Balra: Juhász Lajos fhdgy;
Középen: Preininger Ambrus alez; Rituper János őrgy;
Radics Sándor őrgy; Szilvágyi László szds.
Jobbra: Bertus Gábor őrgy; Várnai Lajos ftörm;
Kovács József őrgy.

Balról jobbra: Bertus Gábor őrgy; Ipolyi György szds;
Harcos János fhdgy.

Básti Gyula alez elismeréseket ad át (a felső képen, a sor végén álló utolsó két ember: Rituper János hdgy; Karászi Mihály törm.)

Németh István zls.

Balról jobbra: Szabó Miklós főrm; Rácz Sándor szds;
Csontos Lajos tőrm.

Balról jobbra: Csontos Lajos és neje, Hortobágyi Ferenc és neje,
Behám Mihályné

Szabó Csaba hdgy. és Szabóné Széll Julianna

A Nagy Ötös

Balról jobbra: Radics Sándor őrgy. EPKH; Preininger Ambrus alez. EPK;
Szilvágyi László őrgy. TÖF; Bertus Gábor őrgy. TECH.H.;
Kiss Tamás őrgy. HADT.H.

Nyugállományúként a páncélostalálkozón:
középen Preininger Ambrus altábornagy, balra Hortobágyi Ferenc őrnagy,
jobb oldalt Fekete Attila törzsszászlós

